

Exposició

Teresa Lanceta. Teixir com a codi obert

06 oct. 2022 — 12 feb. 2023

Teresa Lanceta, *Aquella olor*, 2019 (cara)

Dossier de premsa
Institut Valencià d'Art Modern

IVAM

Exposició

Teresa Lanceta. Teixir com a codi obert

06 oct. 2022 — 12 feb. 2023

Comissariat: Nuria Enguita
i Laura Vallés Vílchez

GENERALITAT
VALENCIANA

TOTS
A UNA
veu

IVAM

Patrocinador

Coproduïda amb

Teresa Lanceta.

Teixir com a codi obert

Teresa Lanceta. Teixir com a codi obert recorre la trajectòria de l'artista, pionera de l'art tèxtil contemporani a Espanya, des dels anys setanta fins a l'actualitat a través de 150 obres, incloent una àmplia selecció dels seus tapissos, llenços, pintures, dibuixos, escrits, àudios i vídeos. Es tracta de la major retrospectiva dedicada a l'artista que, després del seu pas pel Macba, s'exposa en l'IVAM fins al 12 de febrer de 2023.

Al costat de la seua obra la mostra explora l'interés de Lanceta per formats col·laboratius a partir del diàleg que estableix amb una sèrie de còmplices, entre els quals es troben els artistes Olga Diego, Pedro G. Romero i Xabier Salaberria; la comissària Leire Vergara; el col·lectiu La Trinxera; la cineasta Virginia García del Pi; l'artista i pensador Nicolas Malevé i l'institut de secundària Miquel Tarradell, amb qui porta anys desenvolupant el projecte *Els oficis del Raval*.

L'acte de teixir és per a Teresa Lanceta un art lligat a la vida perquè el tèxtil és un llenguatge que no sols conta històries, sinó que construeix mons. Per a ella, teixir es formula com un codi obert de ruptura i repetició des del qual llegir, transformar i transmetre un coneixement que és sempre complex i plural. Es tracta d'un coneixement «tècnic», d'una *téchne*, que depèn d'un context geogràfic, cultural i humà determinat, siga aquest el barri del Raval a Barcelona —en el qual Lanceta va viure— o l'Atles Mitjà —que va freqüentar anualment durant tres dècades. Llocs als quals Lanceta torna moguda pel seu interès pel treball de les dones, a través de la comunicació no verbal d'històries i afectes.

En la pràctica de Lanceta s'observa la construcció d'una narrativa popular que s'assembla a la que recull Anni Albers en el seu llibre *On Weaving* (1965), sobre la seua marxa per diverses comunitats mexicanes. Com Albers en Muntanya Albán (Oaxaca), Lanceta reconeixia en l'Atles Mitjà les tècniques tradicionals a les quals també se sentia pròxima, que miren el popular, l'ancestral, la quotidianitat del sensible i s'acosten a la representació matèrica de l'intangibile.

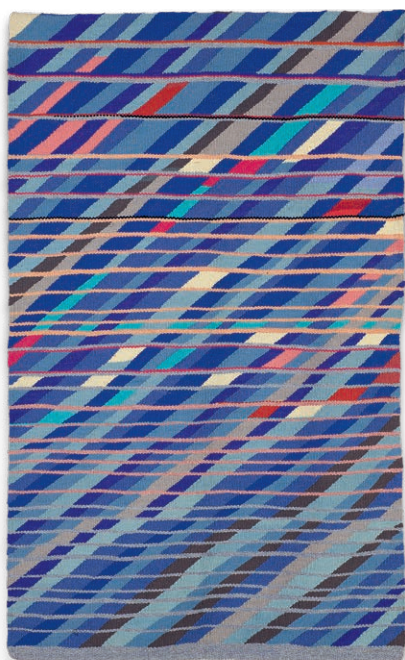
L'exposició no segueix un ordre cronològic, sinó que proposa una aproximació a una sèrie de projectes que va embastant una narrativa amb la intenció de fixar la veu de l'artista. El punt de partida és una primera sala on es presenten peces de gran format suspeses, com surant en l'aire, realitzades des dels anys setanta fins a l'actualitat. A partir d'aquesta introducció l'exposició s'organitza en cinc sales i el seu recorregut s'ordena a partir de parelles de conceptes, en un altre temps antagònics, presents en la producció de Lanceta: col·lectivitat i autoria, tradicionalment entesos des d'una visió exacerbada de l'individual; remediació i història, això és, la capacitat de negociar passats encara presents que incomoden; performativitat i matèria, que situen les labors en un espai d'experiència comú de cossos i objectes que reconeixen la cura en el treball; i, finalment, oralitat i biografia, que posen de manifest els ensenyaments feministes segons les quals l'art és una pràctica de vida. En aquest sentit, el treball de Lanceta és un treball memorable: el seu potencial crític resideix en la seua capacitat per a construir memòria.

Navabo I, 1990

TEIXITS (1972-2022)

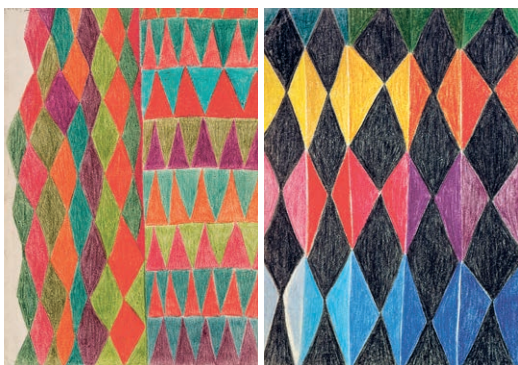
En la primera sala de la mostra pengen dos immensos murals fets amb desenes de teixits realitzats des de finals dels setanta fins l'actualitat. Aquesta instal·lació posa de manifest que teixir és un codi binari —la conjunció d'ordit i trama—, que incorpora tant una intimitat personal com una intimitat còsmica: presenta

Tazacorte, 1994

Granada or, 2002

Compenetracions, 1998 i Sense títol, 2, 1998

maneres de ser, pensar i habitar el món, així com ritus i labors. Compta Lanceta que teixir és un procés estructural que possibilita la creació simultània del llenguatge i l'objecte. Un codi de caràcter universal que va desenvolupant idees, incorporant relats, marcant estats d'ànim, propiciant temps íntims i temps col·lectius. Un codi obert que l'artista fa seu en un art lligat a la vida. A diferència dels interessos de l'època, el desenvolupament de catifes com a «art útil» planteja una reflexió ecològica avançada al seu temps i abraça la sostenibilitat.

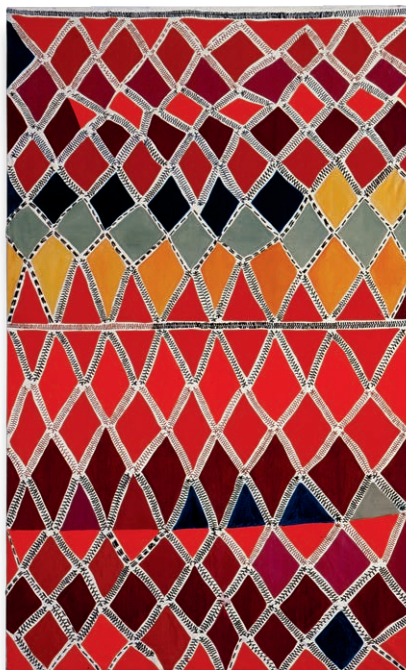
NO COMPRES LES HORES (1987-2015)

La segona sala presenta una investigació de tres dècades a partir de la tradició tèxtil de l'Atles Mitjà. A mitjans anys huitanta Teresa Lanceta coneix a Bert Flint, i aquesta amistat la porta a realitzar una sèrie de viatges que li possibiliten entendre que els teixits originals de les dones berbers constitueixen un mitjà idoni per a reflexionar sobre el teixit com a codi obert. La noció de col·lectivitat s'intensifica en el seu treball, com també l'estima cap a les arts considerades «menors» a Occident. Lanceta reconsidera l'ornamental com una part estructural de l'obra, però alhora com a protecció de la matèria primera a través de la vinculació afectiva i la durabilitat de l'objecte.

Handira II, 1997

A partir sempre d'un element concret de l'Atles Mitjà com una *bandira*, l'artista va desenvolupant els seus propis teixits, no tant per a versió-onar aquells, sinó per a assenyalar-los.

Atles Mitjà II, 1999

*Davallament, Albacete-
Palència-USA, 2005*

LA CATIFA ESPANYOLA DEL SEGLE XV (2004-2019)

Una altra història i una altra tradició reconeix *La catifa espanyola del segle XV*, que recull una sèrie de dibuixos realitzats amb llapis de colors sobre paper negre, així com unes catifes i ceràmiques inspirades en l'esplendorosa indústria d'execució morisca que proveïa els palaus dels grans senyors cristians a Albacete i Conca.

*Cinchilla o Hellin, s. XV-
Detroit, s. XX, 2004*

L'Ordre de la Banda I, 2004

En aquests, la rica geometria quedava minvada pel protagonisme dels temes religiosos, com el de *l'Anunciació a la Verge de Berruguete*.

Les estructures d'aquesta ornamentada sèrie són tancades: enfront de la idea de camp estès que presenten les catifes perses o les rurals, en les catifes espanyoles el camp central està empetit, delimitat per nombrosos i potents marcs que constreñen el centre, a vegades interromput pels escuts heràldics dels senyors cristians que les compraven.

EL PAS DE L'EBRE (2013-2015)

La tercera sala mostra *El pas de l'Ebre* (2013-2015), realitzat en col·laboració amb La Trinxera. Aquest treball articula una vivència que conjumina memòria col·lectiva i experiència personal, ja que reflexiona sobre la batalla de

El pas de l'Ebre, 2013-2015 (detall)

Corbera d'Ebre

l'Ebre de 1938, els records de la família materna de l'artista, procedent d'aqueixa zona, i els viatges setmanals entre Alacant i Barcelona durant els set anys durant què va ser professora en la Escola Massana, entre 2013 i 2020.

Escrits en diaris, fotografies, un vídeo i cinc teixits —entre els quals destaca el que l'àvia de l'artista emprava per a guardar el pa— revelen un passat de por i de violència, les conseqüències de supervivència de la qual s'observen en els artefactes procedents de la Trinxera.

Utensilis de la Guerra Civil de la col·lecció permanent de La Trinxera

TREBALL D'ESTUDI (2020-2021)

La mostra continua amb *Treball d'estudi*, que reuneix els registres de vint-i-una trobades virtuals que van tindre lloc cronològicament durant el curs 2020-2021 entre Teresa Lanceta i Leire Vergara. Els temes tractats en eixes trobades abasten un arc temporal que s'estén des de la dècada dels setanta (en la qual Lanceta va començar a teixir i Vergara va nàixer) fins al present. A partir dels objectes que cadascuna d'elles aportava a les sessions aquestes narratives construeixen històries, individuals o col·lectives, des de la sociologia, l'antropologia i l'art.

ELS OFICIS DEL RAVAL (2019-2022)

En la mateixa sala es troba el projecte *Els oficis del Raval* (2019-2022), una col·laboració entre Teresa Lanceta, Nicolás Malevé, els alumnes i professors de l'IES Miquel Tarradell i el departament d'Educació del Macba. El projecte consisteix en l'elaboració col·laborativa d'un mapa digital basat en les històries de treball, les vivències, recursos i afectes dels participants i de les seues famílies. Pretén posar en relleu les múltiples mirades i trajectòries que conflueixen en un lloc important per a cada participant —el Raval—, així com deixar constància que es desplacen quan la gent es trasllada a un altre lloc.

Plaça Reial, 2020

ESPERANT EL FUTUR (1984-2022)

En la cinquena, i última sala, es mostra un conjunt d'obres que sorgeixen de les vivències de l'artista en el Raval de Barcelona, l'antic «barri xinés», en el qual va viure entre 1969 i 1985 i al qual, dècades més tard, va tornar com a professora d'art de la Escola Massana. Una sèrie de teles marcades pels colors roig i negre es disposen a manera de parets i ens conviden a endinsar-nos als seus carrers i alhora recordar alguns dels

*Herodes. Les amigues i
Herodes. Els crancs, 1992*

Barcelona - Plaça Reial, 13, 1984

llocs en els quals va residir l'artista *Jerusalén 8* (1984), *Plaça Reial 13* (1984), *Garduña 9* (2000), *Hospital 56* (2019) i *Obradors 5* (2020). S'escolten de la seua pròpia veu vivències d'un barri que és un palimpsest d'històries de vida. Històries que li van portar a treballar sobre el trencament, les coses destruïdes i els pedaços, com s'aprecia en la seua sèrie *Cosits*.

Hospital, 56, 2019

Quadres/Galliner
en la Bergen Assembly, 2019

GALLINER (2019)

Galliner mostra una obra realitzada en col·laboració amb Pedro G. Romer: un tapís que evoca el mosaic de la Cúria romana elaborat amb la tècnica de la jarapa a partir de velles peces d'amics i veïns de l'artista sobre el qual van habitar, temporalment, un conjunt de gallines. Encara que els romans ens van donar el sistema de regles que constitueixen aquells que anomenem «dret», aquesta proposta ens recorda que van ser precisament aquests pollastres, amb les seues danses sobre sòls de geometries similars, els que en última instància van ratificar les lleis.

LAS CIGARRERAS (2011-2022)

La Sala de la biblioteca acull la pel·lícula *Las cigarreras* (2011-2022), editada per Virginia García del Pi, que recull records i opinions de les treballadores de la fàbrica de tabacs

d'Alacant, una vegada tancada. Quan aquesta va obrir en 1801, Alacant era una ciutat emmurallada amb un xicotet port. Situada extramurs, la fàbrica es va nodrir de dones dels barris més humils de la ciutat i de les poblacions agrícoles confrontants. Dones que van sustentar aquesta indústria amb llargues jornades de treball embolicant cigars a mà i, quan la industrialització es va imposar, fent cigarrets al capdavant de les màquines. La convivència estreta allargada en el temps fa que compartisquen experiències i que es genere una amistat. Ser cigarrera era una manera de vida, amb una arrelada solidaritat entre companyes i una consciència pròpia. La llegenda cigarrera es basa en la forja de fortes personalitats construïdes a través de l'esforç i l'ajuda mútua.

Las cigarreras, 2011/2022 (detall)

TERESA LANCETA

És llicenciada en Història per la Universitat de Barcelona i doctorada en Història de l'Art per la Universitat Complutense de Madrid. La seua obra s'expressa a través del teixit, la pintura, el dibuix, el vídeo i l'escriptura. L'art popular tèxtil, els teixits de l'Atlas Mitjà i la catifa espanyola del segle XV conformen la seua pràctica. Entre el 2013 i el 2020 va ser professora a l'Escola Massana de Barcelona. Ha viscut i treballat a Barcelona, Madrid, Sevilla, Marràqueix, La Palma, Alacant i Mutxamel, on viu actualment. En 2011 duu a terme el projecte audiovisual Tancament és la resposta, i en 2012, la investigació De la meua mare he heretat. Dones i indústria tabaquera a Alacant, guardonada amb el premi Bernat Capó. El seu treball escriptural la porta a contribuir en nombroses publicacions i a col·laborar amb revistes com a Concreta i Dard. Fa un temps que ha començat unes relacions que van més enllà de la col·laboració i que ella diu «coautoria» o «autoria compartida»: una manera de treballar en comú amb altres persones o institucions.

Exposicions individuals (selecció)

- 2022 *Teixir com a codi obert*. MACBA, Barcelona, i IVAM, València
- 2019 *La alfombra española del siglo XV*. Galería Espacio Mínimo, Madrid
- 2016 *Adiós al rombo*. La Casa Encendida, Madrid, i Azkuna Zentroa, Bilbao
- 2001 *Tejida abstracción*. Museu Tèxtil de Terrassa, Muse d'Art Contemporani d'Eivissa i Museu de Terol
- 2000 *Tejidos marroquíes. Teresa Lanceta*. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, i Villa des Arts, Casablanca
- 1996 *Teresa Lanceta. Valderrobres*, castell de Valderrobres. Museu de Terol
- 1994 *Mujeres con rajo*. Universitat de València
Juegan los hermanos. Museu de Belles Arts Gravina, Alicante
- 1990 *Teresa Lanceta*. Galería Buades, Madrid

- 1989 *La alfombra roja*. Museu Tèxtil i d'Indumentària, Barcelona
- 1988 *Teresa Lanceta*. Galería Rafael Ortiz, Sevilla
- 1983 *Teresa Lanceta*. Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona

Exposicions col·lectives (selecció)

- 2021 *Actualli, the Dead Are Not Dead*. Württembergischer Kunstverein, Stuttgart
- 2020 *Hiperespais*. Bombas Gens Centre d'Art, València
El sauce ve de cabeza la imagen de la garza. Tenerife Espacio de las Artes, Tenerife
Aplicación Murillo: Materialismo, charitas, populismo. Convent Santa Clara, Centro de Iniciativas Culturales de la Universidad de Sevilla i Hospital de los Venerables Sacerdotes, Sevilla
- 2019 *Live Creature*. Kunsthalle, Centre d'art contemporain Mulhouse
Actually, the Dead Are Not Dead. Bergen Assembly, Bergen
- 2018 *¿Ornament =delicte?* Bombas Gens Centre d'Art, València
Notificaciones. Centre del Carme Cultura Contemporània, Valencia
Máquinas de vivir. CentroCentro, Madrid, i La Virreina Centre de la Imatge, Barcelona
Tè toca a ti. Espai d'Art Contemporani de Castelló
- 2017 *VIVA ARTE VIVA*. 57 Biennial de Venècia
- 2015 *La réplica infiel*. CA2M – Centro de Arte Dos de Mayo, Móstoles, Madrid
- 2014 *How to (...) Things that Don't Exist*. 31 Biennial de São Paulo
El contrato. Azkuna Zentroa, Bilbao
- 2011 *De l'ombre à la lumière*. Musée Jean-Lurçat et de la Tapisserie contemporaine, Angers
- 2009 *Escola Catalana de Tapís. El tapís contemporani català*. Museu de Sant Cugat-Casa Aymat, Sant Cugat
II Bienal del Caire, Ministeri de Cultura Egipci, el Caire
- 1994 *Arts Textiles Populaires en Méditerranée*. Université de Toulouse Le Mirail, Tolosa de Llenguadoc
- 1977 *El tapís a Catalunya al segle XX*. Fontana d'Or, Girona

Si no s'indica altrament, les obres són de la col·lecció de l'artista

ACTIVITATS

Presentació de l'exposició a càrrec de l'artista Teresa Lanceta i les comissàries Nuria Enguita i Laura Vallés Vílchez

Data: 6 d'octubre, 19 h
Lloc: Auditori

Elles són les perilloses. Iniciativa sexual femenina

Data: 23 de desembre

Pujar i baixar escales

Teresa Lanceta i Pedro G. Romero s'uneixen en coautoria per a presentar Pujar i baixar escales, una actuació en viu que comptarà amb la participació de les balladores Javiera de la Font, Fuensanta «La Moneta» i Ana Morales.

Data: 27 de gener

Visites comentades els caps de setmana

Consultar dades al web

PUBLICACIÓ

Amb motiu de l'exposició s'edita un catàleg que documenta l'exposició de Teresa Lanceta, incloent els seus projectes en coautoria, una conversa amb les comissàries i les contribucions de Nuria Enguita, Miguel Morey, Bonaventure Ndikung i Laura Vallés Vílchez.

Institut Valencià d'Art Modern
Centre Julio González
Guillem de Castro, 118
46003 València

Contacte:
Departament de Comunicació
comunicacion@ivam.es
T. 963 176 600

IVAM